

Damian Baster

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Kraków, Polska

Festiwale jako atrakcja turystyczna oraz czynnik rozwoju turystyki i lokalnej przedsiębiorczości na przykładzie Pol'and'Rock Festival w Kostrzynie nad Odrą

Streszczenie

Turystyka festiwalowa jest jednym z najważniejszych aspektów wpływających na rozwój turystyczny obszarów, na których są one organizowane. Festiwale odbywają się niemal na całym świecie, są coraz częściej wybierane jako forma spędzania czasu wolnego, a ich różnorodność oraz bogaty zasób atrakcji przeznaczonych dla uczestniczących w nich osób ma na celu przyciągnięcie jak największej liczby turystów, którzy poza uczestnictwem w wydarzeniu, będą mieli także możliwość poznania danego regionu pod kątem jego zasobów kulturowych, historycznych itp. W artykule omówiona została historia Festiwalu Woodstock w Polsce oraz dokonany został opis tego wydarzenia. Głównym celem artykułu jest przedstawienie oceny wpływu turystyki festiwalowej na rozwój miasta Kostrzyna oraz na działalność lokalnych przedsiębiorstw handlowych i usługowych związaną z organizacją festiwalu. W artykule zaprezentowane zostały wyniki badań ankietowych, w której respondenci dokonali oceny rozwoju infrastruktury turystyczno-usługowej i technicznej, oceny działań władz samorządowych związanych z organizacją festiwalu oraz zapewnieniem bezpieczeństwa, zmian w zachowaniu mieszkańców miasta w okresie trwania festiwalu, zmian w obrotach oraz korzyści dla przedsiębiorców oraz korzyści wynikających z organizacji samego festiwalu.

Festivals as a tourist attraction and a factor in the development of tourism and local entrepreneurship on the example of the Pol'and'Rock Festival in Kostrzyn on the Oder

Abstract

Festival tourism is one of the main aspects influencing the development of the touristic areas the festivals are organized in. Festivals occur worldwide, and are more and more often picked as the leisure activity of choice. Their variety and rich set of attractions intended for the participants aim to attract as many tourists as possible, who have the possibility of, besides taking part in the event, to explore the area historically, culturally, etc. In this article the history of the Woodstock festival in Poland was discussed, and a precise description of the event was made. The main goal of the article is to illustrate the evaluation of the influence of festival tourism on the development of the Kostrzyn city and on the activity of the local mercantile and service entrepreneurs, related to the organization of the festival. In the

article, the results of the questionnaires, in which the respondents evaluated the development of the touristic-service and technical infrastructure, local authorities' activity related to the festival's organization and security, the change in behaviour of the city's residents during the event, the changes in finances of the entrepreneurs, and the advantages of the event, where shown.

Słowa kluczowe: festiwal; Kostrzyn; Woodstock; turystyka festiwalowa

Key words: Festival; Kostrzyn; Woodstock, festival tourism

Otrzymano: 05.03.2020

Received: 05.03.2020

Zaakceptowano: 02.06.2020

Accepted: 02.06.2020

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Baster, D. (2020). Festiwale jako atrakcja turystyczna oraz czynnik rozwoju turystyki i lokalnej przedsiębiorczości na przykładzie Pol'and'Rock Festival w Kostrzynie nad Odrą. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 15, 118–137, doi: 10.24917/20845456.15.8

Wprowadzenie

W latach 80. XX wieku pojawił się nowy kierunek badań, czyli tzw. *event studies*. Opublikowano wtedy pierwsze bardziej współczesne opracowania dotyczące różnego rodzaju imprez, czyli tzw. *events* (Ritchie, 1984). W ramach *event studies* analizie poddawane są m.in. festiwale traktowane jako jeden z rodzajów imprez. Badania nad festiwalami w ramach tego kierunku prowadzone są w trzech głównych nurtach: pierwszy z nich obejmuje analizę socjologiczną i odnosi się przede wszystkim do widzów festiwalu, drugi nurt badawczy obejmuje analizę ekonomiczną, tj. skutki rozwoju festiwalu dla gospodarki miast i regionów, a trzeci dotyczy zarządzania festiwalami (Getz, 2008)

Należy podkreślić, że festiwale stanowią obecnie także przedmiot badań geografii miast i geografii kultury, są one bowiem ważną częścią usługowych funkcji miejskich. Poza tym są również istotnym elementem zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców miasta (Szafrńska, 2007). Z kolei w badaniach prowadzonych w ramach geografii turystyki wyróżniono nawet odrębny rodzaj turystyki, której celem jest udział w festiwalach.

Jest to turystyka festiwalowa, traktowana niekiedy jako część tzw. turystyki eventowej. Turystyka eventowa (imprezowa) związana jest m.in. z udziałem turystów w różnorodnych imprezach kulturalnorozrywkowych, a także sportowych czy handlowych (Getz, 2004). Z uwagi na to, że festiwale przyciągają turystów, są także uważane za jeden z rodzajów antropogenicznych walorów turystycznych (Kowalczyk, 2000). Poza tym często traktowane są również jako oferta odpowiadająca na popyt turystyczny, czyli tzw. produkt turystyczny (Kaczmarek i in, 2010).

Festiwal Przystanek Woodstock, a od 2018 r. Pol'and'Rock Festival, to fenomen turystyki festiwalowej w Polsce od wielu lat. Ten wyjątkowy event przyciąga corocznie kilkaset tysięcy ludzi, zarówno z Polski jak i z zagranicy, którzy oddają się rozrywce w myśl motywu przewodniego imprezy, jakim jest hasło „Peace, Love & Music”.

Pomysłodawcą utworzenia w Polsce festiwalu w stylu amerykańskiego Woodstocku był Jerzy Owsiak. Zainspirowany wydarzeniami zza oceanu, w 1994 r. podjął działania, które miały umożliwić mu podróż do Stanów Zjednoczonych w celu ujrzenia na własne oczy festiwalu, znanego mu do tej pory jedynie z ekranu. Główną myślą wyjazdu, wraz z ekipą filmową, było zebranie materiałów pozwalających na stworzenie własnego programu telewizyjnego, którego ewentualny sukces pozwoliłby na zwrot kosztów podróży. Dzięki wytrwałości oraz dozie szczęścia, J. Owsiak wraz z czwórką towarzyszy mógł zrealizować swoje plany. W trakcie lotu do Stanów Zjednoczonych, pojawiały się różne obawy przed nowym miejscem, ludźmi, obyczajami czy obowiązującym prawem. Jak jednak zapewnia J. Owsiak, ekipie nie stało się nic złego (Owsiak i Skaradziński, 2010).

Polscy kamerzyści nie posiadali praw do dokumentacji występów na scenie, jednak nie na tym zależało J. Owsiakowi. Jego celem było sfilmowanie ludzi oraz obserwacja zachowań olbrzymiego tłumu, który przybył na festiwal. Jerzy Owsiak tak opisuje jedno ze swoich odczuć po zetknięciu z festiwalem: „Pierwsze oszołomienie to maski dwudziestu jeden wielkich trucków z długimi nosami, stojących obok siebie przy właśnie budowanej scenie. One przywiozły całą technikę. Główna scena wielka, mała scena... też wielka” (Owsiak i Skaradziński, 2010). Dodał również: „[...] w całej Polsce nie ma chyba połowy tego, co jest tutaj!” (Owsiak i Skaradziński, 2010). Obserwując festiwal, był zachwycony jego organizacją, nazwał go również wielkim piknikiem, gdyż uczestnicy przywozili ze sobą rozmaite przedmioty, które czyniły festiwal pięknym i kolorowym. Odnotował również (jego zdaniem) minusy, jak np. całkowity zakaz posiadania napojów alkoholowych.

Zakres czasowy i przestrzenny badań empirycznych

Zainteresowanie szeroko rozumianą muzyką rockową i metalową, a także popieranie idei festiwalu sprawiły, że autor niniejszego opracowania brał wielokrotnie udział w tej imprezie, dzięki czemu miał możliwość obserwacji Woodstocku jako uczestnik oraz miał możliwość poznania jego fenomenu. Autor spojrzął na problematykę nie tyle związaną z samym festiwalem, co z wpływem turystyki festiwalowej na rozwój przestrzenny samego miasta, czyli Kostrzyna nad Odrą, którego władze mają przyjemność gościć Woodstock od 2004 r.

Głównym celem badań była ocena wpływu turystyki festiwalowej na rozwój miasta oraz na działalność lokalnych przedsiębiorstw handlowych i usługowych związaną z organizacją festiwalu. Dla sprecyzowania tematu badawczego postawiono cele szczegółowe, które były realizowane podczas badań terenowych. Były to następujące cele:

- charakterystyka festiwalu Przystanek Woodstock jako czynnik rozwoju turystyki festiwalowej w Kostrzynie nad Odrą;
- charakterystyka przestrzeni turystycznej oraz infrastruktury handlowo-usługowej Kostrzyna nad Odrą;
- określenie postaw przedsiębiorców w odniesieniu do festiwalu;
- określenie zmian zachodzących w Kostrzynie w związku z turystyką festiwalową.

Do realizacji celu posłużyła metoda badania ankietowego przeprowadzonego w formie kwestionariusza papierowego podczas trwania 23 edycji Przystanku Woodstock w dniach 3–5 sierpnia 2017 r. Docelową grupą badawczą byli lokalni przedsiębiorcy. Ankietowani udzielali odpowiedzi na pytania otwarte oraz pytania wielokrotnego wyboru. Ponadto mieli możliwość napisania własnych spostrzeżeń i uwag. Podczas badania ankietowego następował również wywiad z respondentami. Ankieta była anonimowa. Wyniki przedstawione są za pomocą strukturalnych diagramów kołowych. Pomocna okazała się również wiedza własna, która została zgromadzona poprzez obserwacje podczas uczestnictwa w trzech edycjach festiwalu. Wtedy również nastąpiła dokumentacja fotograficzna.

Turystyka festiwalowa

Termin „turystyka festiwalowa” powstał z połączenia dwóch anglojęzycznych pojęć: „festival tourism” oraz „event tourism”. Odnoszą się one do wydarzeń festiwalowych w sposób różnorodny, obejmując swym znaczeniem nie tylko zakres muzyczny, ale także m.in. filmowy, teatralny, religijny, wydarzenia handlowe czy też związane z rozrywką sportową (Kurek, 2008). Ponadto, turystyka przenika się z kulturą, przez co sama turystyka festiwalowa zalicza się także do turystyki kulturowej. B. Iwan (2017) przedstawia następująco relacje pomiędzy turystyką a kulturą:

- turystyka jako funkcja kultury – jest wyrazem danej kultury,
- turystyka jako element kultury – pełni istotną rolę w zrozumieniu współczesnej kultury,
- turystyka jako przekaz kultury – przekazuje informacje na temat danej kultury,
- turystyka jako spotkanie kultur – jest wymianą wartości kulturowych między turystami,
- turystyka jako czynnik przemian kulturowych.

Oznacza to, że podróże podejmowane w zakresie turystyki kulturowej motywowane są stricte kulturowo, jak np. wzięcie udziału w festiwalu muzycznym czy filmowym (Iwan, 2017).

Znaczenie pojęcia „festival” w Polsce jest nieco ograniczone w porównaniu do jego holistycznego wybrzmienia. Odnosi się bowiem jedynie do imprez artystycznych organizowanych systematycznie. Ważniejszym słowem jest natomiast „event”, które swoim znaczeniem w odniesieniu do turystyki powoduje wzrost zainteresowania danym wydarzeniem i zachęca do odbycia podróży. W języku polskim słowo „ewent” również ma podobne znaczenie, jednak nie dotyczy jedynie wydarzeń artystycznych, lecz oznacza również rozmaite spotkania biznesowe, targi (książki, turystyczne itp.) oraz seminaria (Kurek 2008). W ogólnym rozrachunku, impreza eventowa ma na celu dostarczyć uczestnikom doświadczenia i przeżycia wykraczające poza codzienną rzeczywistość (Iwan, 2017).

Wydarzenia festiwalowe pełnią obecnie ważną rolę w zakresie rozwoju danego obszaru. Są one szansą na promocję regionu, a także możliwością na uzyskanie dodatkowych dochodów w czasie trwania festiwalu. Organizacja takiego eventu to nie tylko zadanie dla władz lokalnych, lecz także przedstawicieli zewnętrznych (w przypadku Przystanku Woodstock jest to Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy). W. Kurek (2008) przytacza tutaj przykład z pozycji *Encyclopedia of tourism 2000*,

gdzie organizacja eventów festiwalowych jest elementem zarządzania. Na podstawie rangi wydarzenia oraz liczby uczestników wyróżnia się następujące eventy:

– *mega events* – imprezy w skali światowej np. igrzyska olimpijskie, które przyciągają zainteresowanych z całego świata,

– *hallmark events* (ang. *hallmark* – symbol autentyczności i jakości) – charakterystyczne wydarzenia, które są kojarzone z danym regionem, miejscowością lub innym miejscem, ukazują lokalną autentyczność,

– *wydarzenia lokalne* (Kurek, 2008).

Obecnie turystyka festiwalowa jest rozpatrywana również pod kątem ekonomicznym. W czasie trwania festiwalu do danego miejsca może przybyć kilkadziesiąt lub kilkaset tysięcy przyjezdnych, co stwarza możliwości na wygenerowanie znacznych dochodów w krótkim okresie czasu. Uczestnicy z reguły chętnie wydają pieniądze podczas pobytu na festiwalu, a przybycie tak sporej ich liczby pobudza lokalny sektor turystyczny oraz związane z nim usługi np. gastronomiczne czy handlowe (Kurek, 2008). Dlatego, turystyka festiwalowa – ściśle związana z aspektem ekonomicznym – jest postrzegana jako generator dochodów (Iwan, 2017).

Festiwal Przystanek Woodstock w Polsce

Prace nad organizacją festiwalu rozpoczęły się od stworzenia dla niego nazwy. Pierwszą jej część stanowi słowo „woodstock”, nawiązujące do amerykańskiego poprzemysłowca. „Przystanek” natomiast zaczerpnięty został z emitowanego w Stanach Zjednoczonych serialu „Przystanek Alaska”. Tak J. Owsiak tłumaczy jej genezę: „[...] będzie nawiązywać do filmu pokazującego społeczność, w której konflikty nie przekraczają granic wojny, w której ludzie się szanują. Społeczność twórczą, poszukującą przyjaźni” (Owsiak i Skaradziński, 2010).

Pierwsza polska edycja Woodstocku, pod nazwą Przystanek Woodstock, została zorganizowana 15 i 16 lipca 1995 r. (już po roku od wizyty J. Owsiaka w Stanach Zjednoczonych) w Czymanowie nad Jeziorem Żarnowieckim, w województwie pomorskim. W latach 1992–1993 odbywał się tam festiwal muzyki rockowej Energia Sztuki, podczas którego występowały zespoły bardziej znane od tych, które miały wystąpić na Woodstocku (www.wikipedia.org).

Od początku swego istnienia Woodstock był imprezą ściśle związaną z Wielką Orkiestrą Świątecznej Pomocy. Jak podkreślał wielokrotnie twórca Przystanku, stanowi on podziękowanie za organizację Orkiestry. Został również utworzony polski slogan oddający charakter tego miejsca, który brzmiał: „Miłość, Pokój, Muzyka” (Owsiak i Skaradziński, 2010).

Gdy nazwa została ustalona, a miejsce zdawało się być doskonałym, nadeszła pora na właściwą organizację festiwalu, która obejmowała m.in. aspekty transportu, handlu, sprzętu czy rozmaitych zgód i dokumentów, które uczyniłyby możliwym odbycie się Woodstocku. Istotną pozostawała również kwestia finansowa. Pieniądze uzyskano od anonimowego sponsora, który swoją hojność tłumaczył faktem, iż on sam nie ma możliwości na zorganizowanie takiego wydarzenia, ale popiera tę inicjatywę. Scena przyjechała aż z Ukrainy, a jej konstrukcja składała się z dawnego rusztowania wykorzystywanego w pracach budowlanych. Transport nie posiadał pozwolenia na przekroczenie granicy, jednak ponownie dzięki zbiegowi okoliczności,

został przepuszczony i dotarł do Czymanowa. Za dekorację sceny posłużyły znacznej wielkości płótna przywiezione przez ekipę J. Owsiaaka ze Stanów Zjednoczonych. Nad bezpieczeństwem czuwała policja oraz utworzony na czas imprezy Pokojowy Patrol. Pomysł jego utworzenia wziął się z amerykańskiej edycji festiwalu (Owsiak i Skaradziński, 2010).

Przeszkodą podczas organizacji festiwalu okazała się być miejscowa ludność, która zaskoczona biegiem wydarzeń, odnosiła się wobec osób tworzących Woodstock nieprzyjaźnie. Jednak nie były to jedyne negatywne zachowania. Po rozpoczęciu festiwalu niewielka część uczestników zachowywała się niekulturalnie oraz agresywnie, lecz interwencja J. Owsiaaka była na tyle skuteczna, że spowodowała u publiczności skruchę. Jako zadośćuczynienie wykrzyczeli zgodnie słowo „przepraszamy”, by następnie odśpiewać znane „sto lat”, które podczas kolejnych edycji śpiewane było także dla zespołów po zakończeniu koncertu (Owsiak i Skaradziński, 2010). Tab.1 przedstawia poszczególne edycje festiwalu Przystanek Woodstock w Polsce.

Tab. 1. Edycje festiwalu Przystanek Woodstock w Polsce

Edycja	Rok	Miejsce	Frekwencja (szacunkowo)
I	1995	Czymanowo	15 000
II	1996	Szczecin	20 000
III	1997	Żary	brak informacji
IV	1998	Żary	150 000
V	1999	Żary	250 000
VI	2000	Lębork	1000*
VII	2001	Żary	200 000
VIII	2002	Żary	brak informacji
IX	2003	Żary	400 000
X	2004	Kostrzyn nad Odrą	400 000
XI	2005	Kostrzyn nad Odrą	300 000
XII	2006	Kostrzyn nad Odrą	150 000
XIII	2007	Kostrzyn nad Odrą	brak informacji
XIV	2008	Kostrzyn nad Odrą	300 000
XV	2009	Kostrzyn nad Odrą	400 000

XVI	2010	Kostrzyn nad Odrą	350 000
XVII	2011	Kostrzyn nad Odrą	700 000
XVIII	2012	Kostrzyn nad Odrą	550 000
XIX	2013	Kostrzyn nad Odrą	500 000
XX	2014	Kostrzyn nad Odrą	750 000
XXI	2015	Kostrzyn nad Odrą	210 000
XXII	2016	Kostrzyn nad Odrą	brak informacji
XXIII	2017	Kostrzyn nad Odrą	250 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polandrockfestival.pl i www.wikipedia.org

*Festiwal Przystanek Woodstock nie odbył się w 2000 r. z powodu protestów mieszkańców Lęborka, wskutek czego Jerzy Owsiak zrezygnował z organizacji festiwalu. Pomimo tego, na teren, gdzie miał odbywać się Woodstock przyjechało około 1000 osób, urządzając piknik nazwany później „Dzikim Przystankiem Woodstock” (www.wikipedia.org).

Pierwsza edycja Przystanku Woodstock, choć nie bez problemów i pojawiających się złych opinii na jego temat, sprawiła, że festiwal stał się imprezą cykliczną, która zagościła w Polsce na długie lata i przyciągała masy ludzi. Był to swego rodzaju test dla J. Owsiaaka, który miał pokazać, czy amerykański festiwal przyjmie się w Polsce. Choć w innej formie niż oryginał, zdał test pomyślnie, będąc przede wszystkim cenną lekcją organizowania oraz nawiązywania kontaktu z publicznością. Pierwsza edycja zgromadziła ok. 15 tys. osób (tab. 1), które oddawały się rozrywce w rytm rozmaitej gatunkowo muzyki, wykonywanej przez zespoły, które mimo, że nie były znane, przekazywały publiczności energię i radość. Wraz z kolejnymi latami, festiwal zyskiwał coraz większy rozgłos, gromadził więcej fanów i nie tylko, a na deskach sceny gościły rozmaite gwiazdy z Polski i za granicą. Zanim Woodstock zatrzymał się na przystanku w Kostrzynie nad Odrą, miejsce jego organizacji kilkakrotnie ulegało zmianie.

Pierwsze edycje festiwalu gromadziły tysiące uczestników. Nowe zjawisko w Polsce wzbudziło zainteresowanie u grupy ludzi o szacunkowej wielkości rzędu 15–20 tysięcy (tab. 1). Przypominający znany polski festiwal o klimacie z gatunku „szeroko rozumianej muzyki rockowej” (www.wikipedia.org) organizowany w Jarocinie, który swoje początki miał w latach 80. XX w., zaczynał tworzyć swoją własną historię, która sprawiała, że już IV edycja Woodstocku pokonała granicę 100 tys. uczestników (tab. 1). Od tego momentu ilość przyjezdnych nigdy nie spadła poniżej tej liczby. Rekordy frekwencji woodstokowiczów przypadają na lata 2011–2014. Wtedy to przełamana została półmilionowa liczba gości, która osiągnęła wynik w postaci nawet 750 tys. osób (tab. 1). Chęć wyjazdu na festiwal warunkowana jest wieloma różnorodnymi czynnikami, często niezwiązanymi z muzyką, jednak w związku z ofertą obejmującą aspekty muzyczne, tak duże liczby przedstawione w tabeli swoją przyczynę mogą mieć w zespołach muzycznych, które w tamtych latach występowały na woodstockowej scenie oraz fakcie, że jest to festiwal niebiletowany.

Festiwal Woodstock (Pol'n'Rock) w Kostrzynie nad Odrą

Wydarzenia, które miały miejsce podczas festiwalu w 2003 r. dotyczące spraw handlowych oraz prawnych spowodowały, że więź łącząca J. Owsiaka z władzami miasta Żary dobiegła końca. Jego osobiste emocje w znacznym stopniu zadecydowały o rozpoczęciu poszukiwania nowego miejsca do zorganizowania Woodstocku. Nie minęło wiele czasu, kiedy pojawiła się propozycja ze strony burmistrza Kostrzyna. Zaproponowany teren oddalony był około 3 km w kierunku wschodnim od miasta. Po sprawdzeniu zaproponowanego terenu, zapadła decyzja, na mocy której Woodstock miał zawitać do niewielkiego miasteczka przy granicy polsko-niemieckiej. Odbyły się wtedy rozmowy organizacyjne, a władza lokalna zobowiązała się do pomocy podczas przygotowań festiwalu. Z racji poprzedniego wykorzystania przyszłego pola woodstockowego jako poligonu wojskowego, zatrudniona została grupa, której zadaniem było usunięcie wszelkich pozostałości na tym obszarze min (Owsiak i Skaradziński, 2010).

Jak pokazały kolejne lata, Woodstock na dobre zagościł w Kostrzynie nad Odrą, stając się jego wizytówką. Organizowany jest tam do dziś, a następujące po sobie edycje przynosiły co raz to nowe atrakcje dla uczestników, które nie oscylowały jedynie wokół muzycznego charakteru festiwalu.

Obecnie podczas trwania festiwalu koncerty odbywają się na kilku scenach, wśród których prym wiodzie Duża Scena, gdzie występujące zespoły przyciągają tłumy uczestników Woodstocku, a wiele z koncertów, z racji przebiegu i panującej wśród publiczności atmosfery, przeszło do historii festiwalu. Oprócz dużej sceny, koncerty odbywają się również na Małej Scenie, na scenie Viva Kultura oraz w Strefie Lecha. Poza zapraszany przez organizatorów zespołami, szansę na występ na festiwalu mają również te mniej znane, które nie zdążyły jeszcze szerzej zaistnieć na rynku muzycznym. Kilka miesięcy przed rozpoczęciem Woodstocku prowadzone są tzw. eliminacje. Zespoły zainteresowane wzięciem w nich udziału zobowiązane są do wysłania płyty z własną muzyką na adres Fundacji WOŚP. Bandy wybrane przez organizatorów, zapraszane są na koncerty konkursowe w Warszawie oraz w czeskiej Pradze (dla zespołów z Czech, Słowacji oraz Węgier), na których w towarzystwie jury oraz publiczności prezentowana jest autorska muzyka, a zwycięzcy mają możliwość zagrać na woodstockowych scenach (www.polandrockfestival.pl).

Przez pole namiotowe przebiega pasaż handlowy, gdzie znajdują się rozmaite stoiska oferujące książki, ubrania, płyty muzyczne, różnorodne pamiątki i wiele, wiele innych. Swoje miejsce na festiwalu mają także sponsorzy i partnerzy wydarzenia. Przemierzając się przez pole woodstockowe zauważyć można m.in. strefę Play, gdzie możliwe jest naładowanie baterii w urządzeniach mobilnych, strefę Lecha, w której można zaopatrzyć się w napoje alkoholowe, które na czas trwania festiwalu sprzedawane są wyłącznie w aluminiowych puszkach (na terenie festiwalu i miasta obowiązuje zakaz handlu napojami w szklanych butelkach) czy sławny sklep polowy Lidl, gdzie możliwym jest zaopatrzenie się w artykuły spożywcze oraz inne.

Wśród oferty Woodstocku dla uczestników pojawiają się takie miejsca, jak np. Akademia Sztuk Pięknych, gdzie zapraszani są goście ze świata muzyki, literatury, sztuki, filmu itd. W roku 2019 w Akademii Sztuk Pięknych swoje wystąpienie miała m.in. Olga Tokarczuk, laureatka literackiej nagrody Nobla.

W obecności zgromadzonej widowni prowadzona jest rozmowa, podczas której znane postaci opowiadają o sobie oraz o wielu aspektach życia codziennego i zawodowego. Swoje miejsce ma również Przystanek Jezus, a zmierzając na teren festiwalu zaobserwować można wielu motocyklistów, którzy w towarzystwie swoich maszyn przebywają w strefie specjalnie dla nich wydzielonej. Ciekawą, a zarazem wartą zobaczenia jest Pokojowa Wioska Kryszy, z której nieustannie rozbrzmiewa charakterystyczna muzyka, w rytm której prowadzone są rozmaite warsztaty m.in. taneczne, a także spróbować można rozślawionej potrawy wegetariańskiej.

Niezwykle przydatną podczas przebywania na festiwalu może okazać się woodstockowa aplikacja, którą można pobrać na urządzenia mobilne. W aplikacji można znaleźć wszystkie niezbędne informacje oraz sprawy organizacyjne dotyczące festiwalu, m.in. rozkłady koncertów i innych wydarzeń, rozmieszczenie punktów gastronomicznych czy mapy online. Możliwe jest stworzenie własnego planu dnia poprzez wybranie koncertów, warsztatów czy spotkań, w których chce się uczestniczyć i dodanie ich do zakładki „ulubione”. Dzięki temu aplikacja będzie systematycznie przypominać o zbliżającym się wydarzeniu. Kolejnym pomysłem udogodnieniem jest umieszczenie rozkładu koncertów na papierowych torbach na zakupy w polowym sklepie Lidl

Przystanek Woodstock jest miejscem niewątpliwie „magicznym”, posiadającym wyjątkową, niepowtarzalną atmosferę. Każdy uczestnik ma możliwość znalezienia swojego własnego miejsca na festiwalu, oddając się przy tym rozrywce, którą on sam może wybrać. Wbrew wielu panującym negatywnym opiniom dotyczącym idei Woodstocku, jest to miejsce warte ujrzenia, ponieważ niesprawiedliwą jest ocena nie poparta obserwacjami i doświadczeniami.

Ze względu na masowy charakter imprez odbywających się w zakresie turystyki festiwalowej, spełnione muszą być warunki bezpieczeństwa imprezy masowej, które określone są w ustawie z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2009r. Nr 62, poz. 504). Podczas ostatniej edycji festiwalu Woodstock ówczesny minister spraw wewnętrznych i administracji nadał jej status „imprezy podwyższonego ryzyka”, wskutek czego środki bezpieczeństwa wymagały zaostrzenia, a liczba służb działających w zakresie ochrony fizycznej musiała być zwiększona o kolejnych członków.

Corocznie prowadzone są wielomiesięczne działania oraz powoływane są jednostki, których starania, jako jednych z elementów całej konstrukcji, umożliwiają poprawne funkcjonowanie festiwalu i zapewniają pomoc dla potrzebujących jej. Według wieloletniej oceny wystawianej przez Policję oraz przez służby Wojewody Lubuskiego, Woodstock jest uznawany za imprezę masową w Polsce, która jest najlepiej zabezpieczona (www.polandrockfestival.pl).

Podczas trwania festiwalu u na rzecz jego bezpieczeństwa pracuje kilka tysięcy osób. Charakterystyczną grupą działającą na Woodstocku jest tzw. Pokojowy Patrol – służba informacyjna, której członkowie przeszli specjalne szkolenie oraz uzyskali certyfikat zgodny z wymogami ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych. Pokojowy Patrol jest wspierany przez kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej, którzy w liczbie ponad 100 stanowią tzw. Niebieski Patrol. Większość z nich posiada cenne doświadczenie, zgromadzone podczas uczestnictwa w kilku edycjach festiwalu, a także w innych imprezach masowych. Działania patroli są

szybkie, przemyślane oraz skuteczne, co spotyka się z pochwałami innych służb porządkowych czy ratowniczych (www.polandrockfestival.pl).

Podczas trwania imprezy powołany zostaje Medyczny Patrol. Jest on jednostką współpracującą z Państwowym Ratownictwem Medycznym. W jego skład wchodzi przede wszystkim lekarze oraz ratownicy medyczni. Patrol dysponuje środkami transportu w postaci ambulansów oraz quadów, dzięki którym możliwe jest szybkie przemieszczanie się po terenie festiwalu. Osoby, które potrzebują udzielenia pomocy lub wymagają opieki lekarskiej, transportowane są do specjalnie utworzonych punktów medycznych. Nad właściwym funkcjonowaniem ww. służb czuwa działające 24 godziny na dobę Zintegrowane Centrum Dowodzenia, które korzysta z monitoringu oraz nowoczesnych środków łączności, które swoim zasięgiem obejmują cały teren festiwalu. Centrum dowodzenia koordynowane jest przez przedstawicieli organizatorów Woodstocku, a także przez Policję oraz Państwową Straż Pożarną. Po za prowadzeniem podstawowych działań w zakresie bezpieczeństwa, do ewentualnych obowiązków Zintegrowanego Centrum Dowodzenia należy: „[...] reagowanie w przypadkach zdarzeń o charakterze masowym, zagrożeń terrorystycznych, zagrożeń związanych z wystąpieniem paniki, czy skutecznej ewakuacji osób” www.polandrockfestival.pl).

Od sierpnia 2018 r., impreza nosi nową nazwę Pol'and'Rock Festival. 07 marca 2018 r. na oficjalnej stronie internetowej festiwalu pojawił się wpis, który zawierał informacje w związku z zaistniałą zmianą. Jak tłumaczy Jerzy Owskiak: „[...] przez 23 lata, dzięki ogromnej życzliwości i przyjaźni organizatorów amerykańskiego Woodstock, korzystaliśmy z tej nazwy, konsekwentnie budując jednak swoją własną, niezależną wizję tego, jak nasza impreza ma wyglądać. Zbudowaliśmy festiwal niekomercyjny, nie nastawiony na zysk, za to nastawiony na ludzi, mający wymiar wydarzenia społecznego i obywatelskiego. Minione 23 lata wyczerpały możliwość korzystania z nazwy Woodstock w takim wymiarze. Dziś tę sprawę przejęła komercyjna agencja, która proponuje nowe zasady wykorzystania marki amerykańskiego festiwalu. [...] Nadszedł więc czas na zmianę i na nową nazwę. Wróciliśmy więc całkowicie swojej, autorskiej marki, do której mamy wszelkie prawa”.

Wpływ turystyki festiwalowej na wizerunek Kostrzyna nad Odrą – analiza wyników badań

Można przyjąć, że Kostrzyn zawdzięcza swoją sławę Festiwalowi Woodstock. Przed 2004 r. mało kto słyszał o tym niewielkim mieście na granicy polsko-niemieckiej. Organizacja festiwalu to niewątpliwy impuls dla rozwoju przestrzennego miasta, lokalnej przedsiębiorczości oraz regionu. Wraz z kolejnymi latami fenomen Woodstocku przyciągał do Kostrzyna tysiące ludzi, którzy, jak to zazwyczaj bywa w przypadku turystyki, zostawiali swoje pieniądze w kasach lokalnych przedsiębiorstw, które dostrzegając możliwości na zwiększenie obrotów w czasie festiwalu, oczekiwali jego nadejścia, a władze miasta, widząc potencjał na jego rozwój, wspierają organizację imprezy oraz podejmują działania na rzecz spełnienia wymogów oraz zapewnienia odpowiednich warunków.

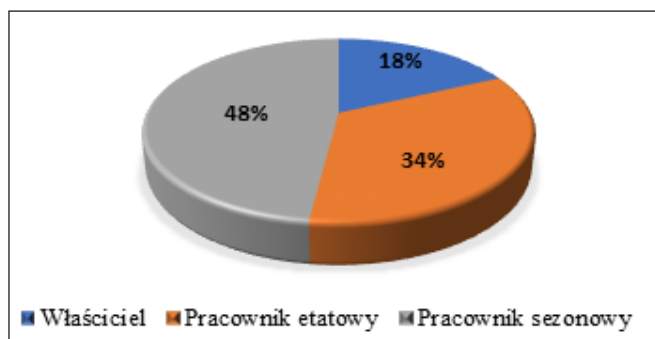
Głównym celem przeprowadzonych badań była chęć dowiedzenia się jaki wpływ organizacja Festiwalu Woodstock ma na rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

W tym celu przeprowadzono badanie za pomocą kwestionariusza ankietowego. Dzięki kwestionariuszowi zebrano informacje na temat roli, jaką pełni turystyka festiwalowa dla wizerunku Kostrzyna nad Odrą. Ankieta dotyczyła charakterystyki festiwalu Przystanek Woodstock, oceny rozwoju infrastruktury miasta wskutek organizacji festiwalu oraz jego wpływu na działalność lokalnych przedsiębiorstw handlowych i usługowych. Skierowana była do przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw na terenie miasta. Dotyczyła ich obserwacji podczas trwania festiwalu, jak również wniosków ogólnych wynikających z organizacji festiwalu. Pytania umieszczone w ankiecie obejmowały następującą problematykę:

- ocena rozwoju infrastruktury turystyczno-usługowej oraz technicznej,
- ocena działań władz samorządowych związanych z organizacją festiwalu oraz zapewnieniem bezpieczeństwa,
- zmian w zachowaniu mieszkańców miasta w okresie trwania festiwalu,
- zmian w obrotach oraz korzyści dla przedsiębiorców,
- korzyści wynikających z organizacji festiwalu.

Badanie ankietowe przeprowadzone było na terenie miasta 3 sierpnia 2017 r. (pierwszy dzień festiwalu). Kwestionariusz ankietowy zostały przygotowane w formie wydruków. W wyniku badania uzyskanych zostało 17 wypełnionych ankiet w różnego rodzaju przedsiębiorstwach. Ponadto, w przypadku 23% grupy badawczej, uzupełnieniem stały się uwagi uzyskane w trakcie nieformalnej rozmowy.

Ankiety zostały wypełnione w nieznacznie większej części przez kobiety, które stanowiły 53% respondentów. Struktura wieku ankietowanych była zróżnicowana. Największy odsetek stanowiły osoby w przedziale wiekowym 18–24, wśród których znajdowali się pracownicy saloniku prasowego, salonu fryzjerskiego, restauracji i obiektu gastronomicznego typu fast food oraz 35–49, reprezentowani przez pracowników sklepu spożywczego, piekarni i apteki. Ryc. 1. przedstawia status firmy, w której były przeprowadzone badania.

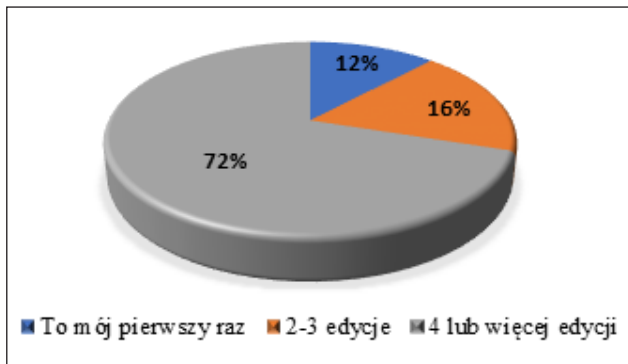
Ryc. 1. Status w firmie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017 r.

Ponad połowa ankietowanych – 54% to pracownicy sezonowi zatrudnieni na czas trwania festiwalu w związku ze zwiększoną liczbą klientów w tym okresie.

Istotnym elementem w zbieraniu informacji był fakt, czy ankietowany będzie w stanie racjonalnie odpowiedzieć na pytania zawarte w ankiecie. Tym samym, na jej wstępie pojawiło się pytanie o ilość edycji festiwalu, podczas których przebywało

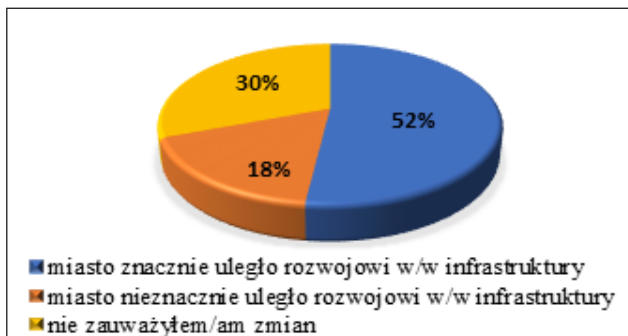
się w pracy. 18% respondentów pracowało podczas 2–3 edycji, natomiast aż 72% przebywało w pracy na 4 lub więcej edycjach festiwalu (dwie osoby już od 2004 r.). Te dane sugerują, że odpowiedzi udzielone przez ankietowanych są wartościowe oraz poparte wieloletnimi obserwacjami (ryc. 2).

Ryc. 2. Aktywność pracowników podczas trwania festiwalu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017 r.

Ankietowani bez trudności odpowiadali na pytanie o rozwój infrastruktury miasta w związku z organizacją festiwalu. Ci, którzy wskazali na jej rozwój, mieli możliwość napisania własnych spostrzeżeń. Pojawiły się tu informacje na temat remontu dworca kolejowego, dróg w mieście oraz tych dojazdowych na teren festiwalu. Poprawie uległ również stan chodników dla pieszych (ryc. 3).

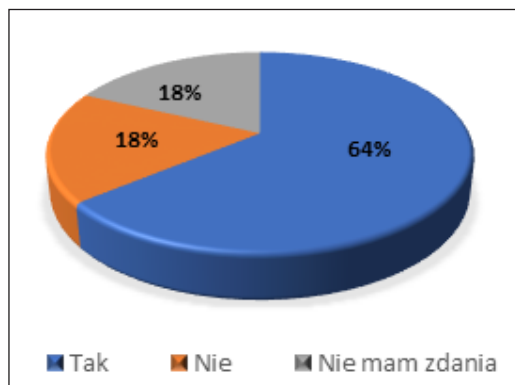

Ryc. 3. Ocena rozwoju infrastruktury turystyczno-usługowej oraz technicznej (w tym drogowej).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017 r.

Konfrontując się z pytaniem dotyczącym korzyści płynących dla usługodawców w związku z organizacją festiwalu w mieście można przyjąć, że jest to jak najbardziej korzystne przedsięwzięcie (ryc. 4). Jednak, pomimo faktu, iż przedsiębiorstwa oferujące usługi gastronomiczne zyskują w tym czasie znaczną przewagę nad bibliotekami, drogeriami czy sklepami z odzieżą, to warto spojrzeć na to zagadnienie pod innym kątem. Jego problematyka nie dotyczy tylko i wyłącznie zmian w obrotach podczas trwania festiwalu, lecz także aspektów logistycznych oraz promocyjnych.

Nie może dziwić stwierdzenie, że Woodstock to okres, kiedy zwiększają się dochody, zyskuje się nowych klientów w perspektywie kolejnych edycji festiwalu, a handel lokalny rozwija się. To również czas, kiedy w ciągu kilku dni miasto przyjmuje setki kierowców, których celem jest dotarcie na festiwalowe pole namiotowe. Ankietowani zdecydowanie wskazali tu problem związany z zatorami drogowymi, który utrudnia im dotarcie do pracy oraz stanowi przyczynę opóźnień dostaw towaru do ich przedsiębiorstw (ryc. 4).

Ryc. 4. Czy organizowanie festiwalu jest korzystne z perspektywy usługodawców?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017 r.

Biorąc pod uwagę liczbę przyjezdnych w okresie festiwalu, trudnym może być udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na pytanie o zmiany w liczbie mieszkańców. Kilkanaście tysięcy uczestników, którzy w ciągu tych kilku dni zawitali do niespełna 20 tys. miasta, może skutecznie zatrzeć percepcję lokalnej ludności przez przedsiębiorców. Prawie połowa ankietowanych miała trudności z oceną zmian w liczbie mieszkańców podczas trwania Woodstocku (ryc.5).

Ryc. 5. Zmiany w zachowaniu mieszkańców Kostrzyna nad Odrą podczas trwania festiwalu Woodstock.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017 r.

Respondenci, którzy na powyższym diagramie zawierają się w przedziale, który zaobserwował lub posiadał wiedzę, że na czas trwania festiwalu mieszkańcy opuszczają miasto, zostali poproszeni o określenie grupy wiekowej, która najliczniej opuszcza miasto. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że najliczniejszymi grupami opuszczającymi miasto podczas trwania festiwalu są grupy wiekowe 34–49 lat oraz 50 lat lub więcej.

Spowodowane jest to niewątpliwie liczbą przyjezdnych, a co za tym idzie, zatłoczonymi ulicami oraz sklepami. Są to miejsca, w których swobodny ruch w mieście, na co dzień spokojnym, w tym okresie jest wyjątkowo utrudniony. Drugim czynnikiem jest termin organizacji festiwalu. Przypada on na przełom lipca oraz sierpnia, czyli okres, w którym wielu ludzi wyjeżdża na urlopy lub wakacje. Będąc mieszkańcem Kostrzyna nad Odrą, można zaplanować ten czas właśnie na wyjazd z miasta w celu ominięcia tysięcznych zastępów woodstokowiczów. Ludzie młodzi w większości nie wyjeżdżają. Okres Woodstocku to dla nich okazja skorzystania z rozrywki, uczestnictwa w koncertach muzycznych czy warsztatach z zakresu sztuki lub nauki, a także na spotkania swoich idoli ze świata muzyki, sztuki itd.

Podczas trwania festiwalu liczba klientów znacznie wzrasta względem pozostałych dni w roku. 82% grupy badawczej zaobserwowało powyższe zjawisko (ryc. 6). Są to przedstawiciele takich przedsiębiorstw jak sklep spożywczy, salonik prasowy, piekarnia, apteka, lokalna restauracja, obiekt gastronomiczny typu fast food. Pomocna okazała się również opinia ratowników medycznych, którzy stacjonując 3 dni w centrum miasta mieli możliwość długotrwałej obserwacji poczyną przyjezdnych.

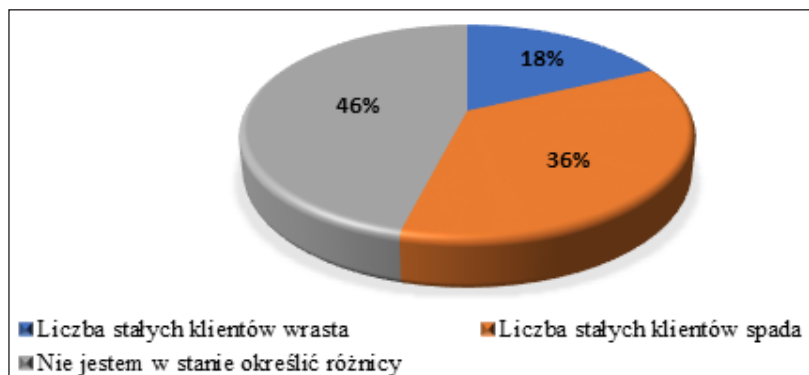

Ryc. 6. Zmiany w liczbie klientów podczas trwania festiwalu względem pozostałych dni w roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017r.

Ankietowani, którzy udzielili odpowiedzi stwierdzającej spadek liczby klientów w tym okresie oraz wykazują problem z możliwością określenia zmian względem pozostałych dni w roku, to pracownicy zakładu fryzjerskiego oraz jubilerskiego, a także sklepu z zegarkami i pamiątkami. Znajdowały się one na ulicy, gdzie ze względu na małe zainteresowanie ich usługami, niektóre przedsiębiorstwa na czas trwania festiwalu są zamykane.

Równie nienależące do najłatwiejszych, lecz w pewnym stopniu pozwalające na dokładniejszą ocenę, jest zjawisko zmian w liczbie klientów pochodzących ze społeczności lokalnej podczas trwania festiwalu (ryc. 7).

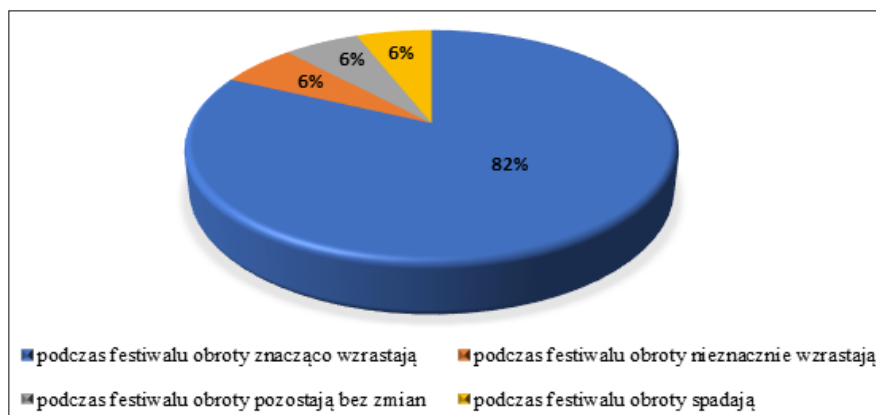

Ryc. 7. Zmiany w liczbie „stałych” klientów pochodzących ze społeczności lokalnej podczas trwania festiwalu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017 r.

35% respondentów zauważyło spadek w liczbie „stałych” klientów (ryc. 7). Zjawisko to można powiązać z wyjazdem części mieszkańców z miasta na czas trwania Woodstocku, a także z faktem, iż ludzie, którzy pozostają w swoich domach, zaopatrują się w środki potrzebne do życia przed rozpoczęciem festiwalu, co umożliwi im uniknięcie kolejek w sklepach oraz konfrontacji z dużą liczbą osób przybyłych do Kostrzyna.

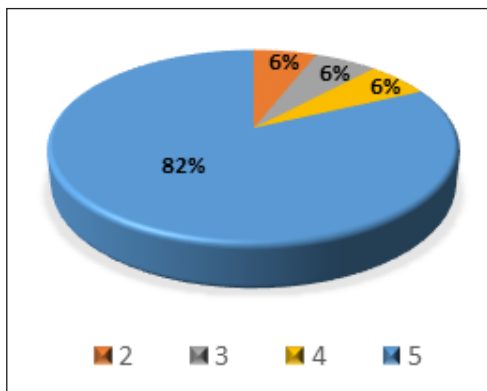
Pracownicy przedsiębiorstw gastronomicznych, sklepów spożywczych, piekarni, aptek, saloników prasowych oraz kiosków notują zwiększone obroty podczas trwania festiwalu względem pozostałych dni w roku (ryc. 8). Wynika to z rodzaju usług, jakie oferują poszczególne obiekty.

Ryc. 8. Ocena obrotów podczas trwania festiwalu względem pozostałych dni w roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017r.

Zapewnienie bezpieczeństwa podczas imprezy masowej, jaką jest Przystanek Woodstock (w 2017 r. po raz pierwszy posiadającej status imprezy o podwyższonym ryzyku), stanowi dla władzy samorządowej nie lada wyzwanie. Według opinii opublikowanej przez Komendę Miejską Policji w Gorzowie Wielkopolskim, do ochrony festiwalu miało być powołanych nie mniej niż 1570 policjantów. Dostrzec można było również oddziały straży pożarnej oraz stacjonujących w mieście ratowników medycznych. 82% ankietowanych oceniło własne poczucie bezpieczeństwa na najwyższą możliwą ocenę (ryc. 9).

Ryc. 9. Ocena bezpieczeństwa przez ankietowanych podczas trwania festiwalu (skala 1–5).

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w Kostrzynie nad Odrą w dniu 3 sierpnia 2017r.

Brak negatywnej odpowiedzi na wyżej zadane pytanie sugeruje, iż bezpieczeństwo oferowane ze strony władzy oraz organizatorów jest właściwie oceniane.

Problemem wymienionym przez ankietowanego jest liczba osób w stanie pożądanego upojenia alkoholowego, widocznych na ulicach miasta. Według ankietowanych należy rozwiązać ten problem poprzez zabieranie pijanych ludzi do placówek, gdzie będą mogli wytrzeźwieć, nie przeszkadzając tym samym mieszkańcom miasta oraz innym uczestnikom festiwalu. Jest to faktyczny problem niewielkiego odsetka ludzi przyjeżdżających na festiwal, gdyż dla wielu z nich czas Woodstocku to moment, kiedy mogą oderwać się od rzeczywistości i w pełni oddać rozrywce. Jednak czasem przekraczają oni granicę, co może spowodować nie tyle niezadowolenie lokalnej ludności, co stać się zagrożeniem dla ich własnego życia.

W kolejnej części kwestionariusza ankietowego pojawiło się pytanie o sytuację, w której osoba przybyła na festiwal zachowywała się agresywnie, niekulturalnie lub wywołała poczucie zagrożenia podczas pobytu w przedsiębiorstwie respondenta. Opisane zostały dwie sytuacje, kiedy pracownik przedsiębiorstwa poczuł się zagrożony wskutek w/w zachowania. Jedna z nich, według opisu zdarzenia przedstawionego przez ankietowanego, dotyczyła osoby znajdującej się pod wpływem środków odurzających i powodowała poczucie zagrożenia dla osób przebywających w jej pobliżu. Druga sytuacja dotyczyła osoby głośno krzyczącej, tym samym zakłócającej spokój.

Powyższe sytuacje są niemal niemożliwe do wyeliminowania na festiwalu, gdzie na małej przestrzeni w krótkim okresie czasu przebywa kilkaset tysięcy ludzi,

zwłaszcza, gdy uczestnictwo w nim nie wymaga dużych nakładów finansowych. W praktyce oznacza to, że każda osoba może wziąć udział w festiwalu, co zwiększa ryzyko wystąpienia sytuacji niebezpiecznych dla innych ludzi. Jednak wiele z tych zdarzeń kończy się szczęśliwie i nie dochodzi do uszczerbku na zdrowiu. Jest to zasługa nie tylko służb porządkowych, lecz często także samych uczestników festiwalu, którzy widząc niebezpieczną sytuację, wykazują się szybką reakcją i neutralizują zagrożenie wzywając odpowiednie służby lub podejmując działania na rzecz uspokojenia osoby stwarzającej niebezpieczeństwo.

Wartym zaznaczenia jest fakt, iż jeden z pracowników lokalnego salonu prasowego umieścił w odpowiedzi na ww. pytanie następującą odpowiedź: „Jedynie negatywne lub agresywne zachowania/sytuacje są wywoływane przez miejscowych, którzy podczas festiwalu czują się bezkarnie”. Jest to wypowiedź dająca do myślenia. Wielu osobom uczestnicy festiwalu Woodstock kojarzą się z brakiem kultury czy rozsądku, są powszechnie uważani za losoby stanowiące zagrożenie dla innych. Należy się zastanowić, w jakim stopniu sami zapracowali na tę opinię, a w jakim niesprawiedliwie została im przypięta łąka łobuzów. Osoba, która udzieliła takiej odpowiedzi na pytanie jest mieszkańcem Kostrzyna nad Odrą. Pracuje podczas festiwalu od 2010 r., a więc była to już 7 edycja, w której mogła uczestniczyć jako pracownik przedsiębiorstwa. Podana przez nią informacja pomaga uzmysłowić, że często opinie i osądy kierowane w stronę uczestników festiwalu są przesadzone oraz niesprawiedliwe. Ponadto, w dalszej części ankietowania, które przerodziło się w nieformalną rozmowę respondent zdradził, iż sprzedawcy czekają na Woodstock, ponieważ ich zarobki w tym okresie wzrastają. Większość z nich czuje się bezpiecznie. Wbrew panującej powszechnie opinii o pozostawianym nieporządku (którego nie da się uniknąć przy takiej ilości woodstockowiczów) ludzie zostawiają po sobie względny porządek. Oczywiście jest fakt, że występują sytuacje, w których uczestnicy festiwalu tworzą bałagan, lecz jest to niewielka kropla wody w morzu porządnym i rozsądnym ludzi, którzy co roku odwiedzają Kostrzyn nad Odrą

Jednym z pytań otwartych, które znalazło się w kwestionariuszu ankiety była kwestia dotycząca wad i zalet festiwalu w Kostrzynie nad Odrą. Nie obejmowało ono zagadnienia ściśle związanego z przedsiębiorcami, lecz miało charakter ogólny.

Jedną z zalet jest fakt, że Woodstock zwiększa integrację między ludźmi. Nie ma co do tego wątpliwości. Przyjazna atmosfera oraz klimat festiwalu potrafią zainicjować wieloletnie znajomości oraz przyjaźnie. Nierzadko znajduje się informacje na internetowych stronach fanowskich o fakcie, że uczestnicy festiwalu znaleźli na nim współmałżonka. Pośród tłumu ludzi, który przemierza się przez teren festiwalu, często można znaleźć osobę, która dzieli te same pasje, jest chętna do rozmowy oraz dzielenia się swoją opinią i wiedzą na wiele tematów.

Następną kwestią zaliczaną do zalet festiwalu jest możliwość poznania nowych kultur oraz obyczajów ludzi, którzy przybywają do Kostrzyna nie tylko z całej Polski, ale również z wielu krajów świata. W czasach, gdy globalny charakter mediów społecznościowych dostarcza informacji niemal w każdej dziedzinie, miłym jest ujrzenie lub wymiana kilku zdań z ludźmi posiadającymi inne zainteresowania, poglądy, z ludźmi charakteryzującymi się innymi wierzeniami. Towarzyszy temu przyjazna atmosfera oraz wzajemny szacunek, gdyż wiadomym oraz powszechnie przyjętym jest, że na Przystanku Woodstock nie ma miejsca dla nienawiści, złości czy braku szacunku dla drugiej osoby.

Niemal każdy respondent stwierdził, że festiwal to ogromna reklama oraz promocja dla miasta oraz całego regionu. Przed 2004 r., kiedy to Woodstock po raz pierwszy zawitał do niewielkiego miasta w województwie lubuskim, mało kto kojarzył to miejsce. Obecnie, Kostrzyn nad Odrą jest znany lub kojarzony na obszarze całej Polski właśnie dzięki festiwalowi.

Mając na uwadze, że kwestionariusz skierowany był do przedsiębiorców, w tym miejscu pojawią się przedstawione przez nich zalety festiwalu pod kątem ekonomicznym. Niepodważalną zaletą są zwiększone w tym okresie obroty. Ilość klientów znacznie wzrasta, przez co pracodawcy zobowiązani są do znalezienia rozwiązania, które zapewni sprawną obsługę, pozwalającą na uzyskanie jak największych dochodów. Tym samym, pojawia się możliwość pracy w godzinach nadliczbowych, co pozwala pracownikom na większy zarobek w tym miesiącu. Z drugiej strony, wielu z menadżerów przedsiębiorstwa nie chce narażać pracowników etatowych na zbyt wielki wysiłek, dlatego decyduje się na tymczasowe zatrudnienie nowych pracowników, najczęściej młodych, którzy poszukują okazji na zarobienie pieniędzy w okresie wakacyjnym. Jest to dla nich możliwość na podjęcie pracy oraz na zdobycie cennego doświadczenia.

W miejscu przeznaczonym do przedstawienia wad związanych z organizacją festiwalu pojawiły się wpisy wskazujące na zwiększony poziom zaśmiecenia w ciągu trwania festiwalu oraz na fakt, iż jest to impreza masowa o charakterze otwartym, co przyciąga zróżnicowaną grupę jego uczestników. Powoduje to zwiększenie prawdopodobieństwa aktów wandalizmu czy nierozsądnych zachowań, powodujących poczucie zagrożenia wśród mieszkańców. Inną wadą wskazaną przez ankietowanych jest powstający w tym czasie paraliż w ruchu drogowym.

Warty w tym miejscu zaznaczenia jest fakt, że 8 lutego 2018 r. w Urzędzie Miasta Kostrzyn nad Odrą odbyła się konferencja prasowa, na której zostały opublikowane wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety, która dotyczyła ich opinii związanej z organizacją festiwalu w Kostrzynie. Badanie ankietowe miało charakter telefoniczny i zostało przeprowadzone przez firmę Grupa BST sp. z o.o. z Katowic, która specjalizuje się przeprowadzaniem badań społecznych i marketingowych. Całe przedsięwzięcie zainicjował burmistrz miasta dr Andrzej Kunt, którym kierowały chęci poznania zdania mieszkańców na temat organizacji tego typu imprezy masowej, ponieważ, jak sam podkreślił: „mieszkańcy są prawdziwą władzą w mieście” (www.kostrzyn.pl). W artykule opublikowanym przez „Gazetę Lubuską” (www.gazetalubuska.pl) zostały przedstawione pytania zadane mieszkańcom:

– Czy popierasz pomysł zorganizowania na terenie miasta Przystanku Woodstock?

– Czy uważasz, że zorganizowanie Przystanku Woodstock to dobra promocja dla miasta na arenie ogólnopolskiej?

– Czy popierasz pomysł zorganizowania na terenie miasta jakiegokolwiek innej imprezy masowej ogólnopolskim zasięgu?

W badaniu wzięło udział 600 dorosłych mieszkańców: „16,3% to osoby w wieku od 18 do 29 lat, 30% osoby w wieku 30–39 lat, 18,5% respondentów jest w wieku 40–49 lat, 15,3% w wieku 50–64, 19,8% jest powyżej 65-tego roku życia” (www.kostrzyn.pl). 77,7% ankietowanych popiera organizację festiwalu w Kostrzynie, a 81,5% uważa, że Woodstock jest dobrą promocją miasta i regionu w skali całego kraju. Mieszkańcy wyrazili również aprobatę dla ewentualnej organizacji innej imprezy

masowej w Kostrzynie. Wśród badanych 8,5% stanowiły osoby prowadzące działalność gospodarczą w Kostrzynie. 96% z nich jest przychylna organizacji festiwalu (www.kostrzyn.pl). Jak pokazało badanie telefoniczne przeprowadzone wśród mieszkańców oraz opisane w poprzednim podrozdziale badanie ankietowe wśród lokalnych przedsiębiorców, Przystanek Woodstock, a w obecnym roku Pol'and'Rock Festival ma poparcie wśród kostrzynian.

Podsumowanie i wnioski końcowe

Przystanek Woodstock (Pol'and'Rock Festival) bez wątpienia uwarunkował rozwój turystyki w Kostrzynie nad Odrą oraz odegrał istotną rolę w jej rozwoju. Festiwal determinuje wzrost ruchu turystycznego w danym okresie, co znacząco wpływa na rozwój przestrzenny i ekonomiczny regionu, a także stanowi o promocji miasta. Kostrzyn swą sławę zawdzięcza Woodstockowi, jednak rozpatrując jego atrakcyjność turystyczną można także stwierdzić, że jest to teren niezwykle interesujący kulturowo i przyrodniczo. Burzliwa historia miasta oraz jego charakter obronny w przeszłości, pozostawiły piętno widoczne w dzisiejszych czasach. Na obszarze miasta znajdują się m.in. pozostałości twierdzy, której historia sięga XV w., a w okolicy znajdują się pozostałości fortów obronnych (Marczerwski, 1991). Atrakcyjność przyrodnicza to przede wszystkim lokalizacja w sąsiedztwie parku krajobrazowego i parku narodowego „Ujście Warty”, które stanowią piękny krajobraz łączący lasy z obszarami jeziornymi, gdzie podziwiać można miejsca lęgowe różnego ptactwa (Kłaptocz, 2014). Ponadto do dyspozycji turysty oddane są szlaki edukacyjne, rowerowe i piesze (Paszyłka-Paterczyk, 1998).

Woodstock gości w Kostrzynie nieprzerwanie od 14 lat. Jego fenomen i unikalna atmosfera powodują, że bez wątpliwości zasługuje na miano najpiękniejszego festiwalu świata. Co najważniejsze, festiwal ten żyje w zgodzie z mieszkańcami, a miasto oczekuje tych kilku dni w roku, kiedy do Kostrzyna zawita tłum woodstokowiczów, co również ma pozytywny wydźwięk dla kondycji lokalnej przedsiębiorczości.

Literatura/ References

- Getz, G. (2004). Festivals, specia. P. Long. M. Robinson Sunderland Marketing (red.), *Festivals and Tourism. Management and Evaluation*, Business Education Publishers Ltd., 2004
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29 (3), 403–428
- Iwan, B. (2017). *Rozwój turystyki eventowej w Polsce*. Warszawa: Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych w Warszawie.
- Kaczmarek, J., Stasiak, A., Włodarczyk, B. (2010). *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*. Warszawa: PWE.
- Kurek, W. (red.). (2008). *Turystyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kłaptocz, A. (2014). *Kostrzyńskie ulice*. Kostrzyn nad Odrą: Miejska Biblioteka Publiczna w Kostrzynie nad Odrą.
- Kowalczyk, A. (2000). *Geografia turystyki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Marczewski, J. (red.). (1991). *Kostrzyn nad Odrą, dzieje dawne i nowe*. Poznań: Instytut Zachodni.
- Owsiak, J., Skaradziński, J. (2010). *Przystanek Woodstock – historia najpiękniejszego festiwalu świata*. Warszawa: Świat Książki.
- Paszylka-Paterczyk, I. (1998). *Kostrzyn nad Odrą – wczoraj i dziś*. Gorzów Wielkopolski: Przedsiębiorstwo Wydawnicze NERO.
- Ritchie, J. (1984). Assessing the impact of hallmark events: Conceptual and research issues. *Journal of Travel Research*, 23(1), 2-11
- Szafrańska, E., Napierała, T. (2007). Kina i teatry jako element oferty kulturalnej a zagospodarowanie czasu wolnego. *Turyzm*, 17(1-2), 109-125.

Netografia

www.wikipedia.org
www.polandrocfestival.pl
www.kostrzyn.pl
www.turystyka.kostrzyn.pl
www.gazetalubuska.pl

Notka biograficzna o autorze: Baster Damian, absolwent kierunku Turystyka i Rekreacja (specjalność międzynarodowa) w Instytucie Geografii na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

ORCID: 0000-0002-9409-812X

e-mail: retsabd@gmail.com